

Hagyományos műveltség 2.

Sebestyén V. Blanka
ELTE BTK Mongolisztika
2025. tavasz

Temetkezési szokások Mongóliában és Tibetben

Hagyományok, rituálék, szokásvilág, tabuk, tilalmak

Ajánlott szakirodalom

- Birtalan Ágnes – Rákos Attila: *Kalmüökök – Egy európai mongol nép.* (Text Terebess 1.) Budapest, Terebess Kiadó 2002.
- Erdniev, U. E.: *Kalmyki.* Elista 1980
- Gálvölgyi Judit (szerk.): *Tibeti halottaskönyv* (Bar-do thos-sgrol). Háttér Kiadó, Budapest. 1991.
- Gučinova, E.-B.: Transformacija pogrebal'nogo obrjada Kalmykov. In: *Problemy sovremennyh etničeskikh processov v Kalmykii.* Elista 1985, pp. 90-97.
- Hoffmann, Helmut: *A tibeti műveltség kézikönyve.* Terebess Kiadó, Budapest, 2001.

Ajánlott szakirodalom

- Jambajantsan D. Amina: Középkori (XIII–XIV. sz.) mongol temetkezések a korabeli európai irodalomban. In: „*Közel, s Távol*” IV. Az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely éves konferenciájának előadásaiból, 2014.
- Majer Zsuzsa: A Keselyűhívás halotti szertartásának szövegei Mongóliából. In: *Keréknyomok*. Budapest, 2022. 132-163.
- Majer Zsuzsa: Modern buddhista temetések szertartásrendje Mongólia két, krematóriummal rendelkező temetőjének kolostorában. Konferencia anyag, 2018.
- Pallas, P. S.: *Sammlungen historischer Nachrichten über die mongolischen Völkerschaften* I-II. St. Petersburg 1776, 1801. pp. 249-306.
- Szilágyi Zsolt (szerk.): *A Tan örökké ragyogjon! Tanulmányok Sárközi Alice tiszteletére*. L'Harmattan Kiadó, Budapest. 2018. 69–96.

Internetes adatok

- Barangolás a világban: Égi temetkezés. 2021. (Utolsó letöltés: 2023. 10. 21.)
https://vilagbarangolo.blog.hu/2021/05/24/egi_temetkezes
- National Geographic: Az égbe temetkezés szabályozása. 2015. (Utolsó letöltés: 2023. 10. 20.) <https://ng.24.hu/kultura/2015/01/23/az-egbe-temetkezes-szabalyozasa/>
- A képek forrása az aktuális dián található

Korábbi fontos kutatások

- Pallas volt az egyik, aki a legrészletesebben feljegyezte a kalmükök temetkezési módjait és a kapcsolódó rituálékat.
- A XX. századi temetkezésiszokásokat, a szokásrend változását ismerteti U. E. Erdniev és E.-B. Gučinova.
 - Míg Erdniev inkább a szocialista időszak okozta változásokat írja le, addig Gučinova megvizsgálta a továbbélő hagyományokat, éppen a szokásokkonzervativizmusára térve ki, melyek a megváltozó társadalmi rendszerben – ha lappangva is – tovább éltek.

Tartalom

- A Buddhista háttér
- Temetkezési szokások a kalmük népcsoportnál
- 13-14. századi mongol temetkezési szokások európai utazók leírása alapján
- Temetkezéssel kapcsolatos szokások Tibetben
- Modern buddhista mongol temetési szokások

A Buddhista háttér

Erlig kán és az Alvilág a mongol buddhizmusban I.

- A mongol buddhizmusban háromosztatú világkép létezik.
- A buddhizmus előtt nem létezett negatív alvilágkép.
- Alvilág:
 - A buddhizmus előtt az alsó világ a hüllők, kígyók stb. birodalma volt.
 - Ugyanolyan világ, mint az emberi világ, de istenek, istenségek lakták.
 - Azonban a holtak lelke nem itt volt az elképzelés szerint.

Erlig kán és az Alvilág a mongol buddhizmusban II.

- Hegyek választják el a világokat.
- A későbbi buddhista alvilágképzet ind eredetű.
- Az emberi világ és az alvilág között nincs átjárás, azonban vannak bizonyos speciális mediátorok, „pokoljárók (tib.: *dge-logsz*), akik képesek rá.
 - Hírt visznek és hoznak.

A mongol buddhista pokolkép

- Létezik hideg és forró pokol.
- A mongol pokol hierarchikus berendezésű.
- A pokol vezetője Erlig kán.
- Erlig kán azonosítható a tibeti Sindzsével, és az indiai Jámával.
 - nem gonosz
 - kegyetlen, de igazságos
 - bikafejjel ábrázolják (antropozoomorf)
- Erlig kán „beosztottjait” is *erlige*eknek nevezik (ördögök).

Erligek

- *Erligek*:
 - antropozoomorf lények
 - ők végzik el a büntetéseket
 - Erlig kán elküldi őket a világba, hogy lelkeket szerezzenek (betegek, alvók lelkét)
 - „ostobák”, nem rendelkeznek saját akarattal

A halálhoz és a temetkezéshez kapcsolódó szokások a tibeti buddhizmusban

- A tibeti buddhizmusban a halál utáni 49 nap kiemelt jelentőségű:
- A cél az elhunyt tudatosságának minél jobb újjászületéshez való hozzásegítése különféle szertartásokkal és az elhunyt nevében történő erénygyűjtéssel (azaz erényes tettek gyűjtésével).
- Emellett, hogy a hozzátartozókat megvédjék a halál „jelenléte” (azaz az elhunyt halálát okozó ártó lények, démonok) által esetlegesen kiváltott betegségektől, újabb halálesettől, illetve magától az elhunyt visszatérő vagy gonosszá váló „szellemétől”.

Temetkezési szokások a kalmük népcsoportnál

Temetkezési szokások a kalmük népcsoportnál

- *Birtalan Ágnes – Rákos Attila: Kalmükök – Egy európai mongol nép. (Text Terebess 1.) Budapest, Terebess Kiadó 2002.*
- A halál eljövételét a kalmükök is megjósolják különböző előjelekből, melyek hasonlítanak az európai hiedelemrendszerhez és valószínűleg orosz hatásra épültek be a kalmük hiedelemvilágba.
 - Pl: álombeli halálelőjel a fog kihullása, a hajvágás, az álombeli lakodalom.
- A halál eseményét veszi talán körül a legtöbb tabu, tilalom, eufémizmus, magát a halált számos körülíró kifejezéssel jelölik. ~ „*keresi a jobbat*” „*testet vált*” „*leéli életét*” „*lelke, életereye távozik*” „*elhordta minden ruháját*”

A kalmüök hagyományos temetési módszerei

- Mint más buddhista mongol népek többféle módon temetkeztek: szabadba való kitétes módon, vízbe temetéssel, földbe hantolással, kőhalom alá temetéssel, hamvasztással.
- Az alsóbb rangú társadalmi osztályok elsősorban kitétes módon és földbe hantolással, míg a nemesség és a magas rangú egyháziak hamvasztásos módon temetkeztek.
- Hamvaik fölé buddhista sztúpát emeltek.

A temetés menete általában I.

- Először a halott családja szerzetest hívott, hogy az meghatározza, vajon a halál órája szerencsés vagy szerencsétlen-e.
 - Ha úgy ítélte meg, hogy rossz órában távozott az elhunyt, akkor ennek megfelelően imádkozott.
- A halott jurtájába először csak a szerzetesek tartózkodtak, akik legjobb ruhájába öltöztették s a temetési szertartásnak megfelelően oroszlán pozícióba fektették.
 - Oroszlán pozíció: jobb oldalán, jobb karjával megtámasztva, miközben a bal keze a bal csípőjén nyugszik.

A temetés menete általában II.

- Két napig kellett így fektetni a halottat, utána jöhettek a rokonok elbúcsúzni.
- A szerzetesek határozták meg a temetés pontos idejét, helyét is.
- Mint más mongol népeknél, a kalmüköknél is úgy vitték ki a halottat, hogy a jurta ajtajától jobbra felnyitották a rácsfalat.
 - Ennek a szokásnak az a célja, hogy a halott lelke ne találjon vissza, mert akkor árthat a családtagjainak.

A temetés menete általában III.

- A rokonok könyörögnek az elhunythoz, s a védőszellemekhez, hogy szerencséje, boldogsága részét hagyja nekik hátra.
- A temetés helyén aztán nemezbe csavarták a holttestet, s ott hagyták, vagy elhantolták.
- A halott fejét kelet felé fordították.
 - Ez a buddhista rendszerben ez azt jelentette, hogy a lenyugvó nap sugarainál egyszerűbben megtalálja a lélek a *Sukhāvati*, vagyis a nyugati paradicsom felé vezető utat.

A temetés után

- A halottkísérő rokonokat visszatértük után megtisztító szertartásnak vetik alá:
 - Kezet kell mosniuk, bekenik őket fehér étellel, tüzet léptetnek át velük, és kezüket füst fölé tartatják.
- A temetést tor követi.
- A gyász 49 napig tart, eddig utazik a lélek Erlig kánhoz, az alvilág urához, s a 7. és a 49. napon tartanak megemlékezést, melyet tűzáldozattal kísérek.
- Az áldozati húsból csak a rokonok kaphatnak, s egy részét elhelyezik a házi oltáron az ez alkalomra sült *boorcog*-ok mellé, melyen mécseket égetnek.
- Az itt elhangzó áldások célja a hátramaradók további szerencsésének biztosítása.

Boorcog

- <https://edamira.ru/blyuda/blyudokalmyckoe.html>

13-14. századi mongol
temetkezési szokások európai
utazók leírása alapján

13-14. századi európai utazók a mongol temetkezési szokásokról

-
- *Jambajantsan D. Amina: Középkori (XIII–XIV. sz.) mongol temetkezések a korabeli európai irodalomban.*
 - Plano Carpini
 - C. de Bridia
 - Willelmus Rubruk
 - Marco Polo
- } Jártak a kán udvarában
- Jordan de Severac
 - Riccoldo de Montecroce
- } A Mongol Birodalom külső területeit megjárt szerzők
- Tamás spalatói Esperes
 - Vincent de Beauvais
- } Nem jártak a Mongol Birodalomban

Az európai utazók leírásában...

- Bridia, Carpini és Tamás spalatói esperes szerint a mongolok halottaikat a földre temetik.
- Ugyanakkor Tamás spalatói esperes hozzáteszi, hogy „néha hamvasztották” halottaikat, és ebben megerősíti Vincent de Beauvais is, valamint Marco Polo tangutokról szóló tájékoztatása is.
- Velük szemben Jordan de Severac szerint *„Az elhunytakat ott nem égetik el és nem temetik el a földben vagy tíz évig... otthon tartják az elhunytat, a saját házukban, és etetik őket, mint az élőket.”*

Az európai utazók leírásában...

- Carpini és Bridia kiemelik, hogy ha „*lehetőség kínálkozik rá, a kánokat, a vezéreket és az összes nemes urakat*” *hazahozzák „bárhol érje őket a halál”.*
- Bridia, Carpini, Beauvais és Rubruk leírták a temetkezést megelőző szokásokat, amennyiben egy mongol a táborában halna meg.
- Mint írják, ez esetben elkülönítik a táborát/jurtáját és egy póznát szúrnak le, amelyet fekete nemezzel körül tekernek, így jelezve, hogy beteg van ott, és nem szabad a táborhoz közelíteni.
- Rubruk szerint ugyanis „*aki jelen van egy felnőtt személy halálánál, az utána egy évig nem lép be Mengü kán házába; ha gyermek halálánál van jelen, egy hónapig.*”

Az európai utazók leírásában...

- Koporsó használatáról egyik szerző sem tesz említést.
- Carpini és Bridia szerint „*fegyvereket, íjat tegezéssel, nyílveszőket, ruhát, aranyat, ezüstöt*” tesznek be a halott mellé.
- Montecroce is hasonlóan ruhák, pénz és kincsek mellékeléséről ír.
- Velük ellentétben Rubruk azt írja, nem tud kincsek mellékeléséről.
- Többen is említik (Bridia, Carpini, Beauvais, Montecroce), hogy étellel illetve itallal is ellátják az elhunytat.

Az európai utazók leírásában...

- Több szerző ír az együtt temetett lovakról, így Carpini, Bridia, Beauvais, Marco Polo, Severac és Montecroce. Marco Polo, Severac és Montecroce szerint embereket is temettek a halottal.
- Több szerző is egyetért abban, hogy a mongolok rendelkeztek temetővel, amelyet fegyveres őrök vigyáztak.
 - Rubruk csupán egy temetőről ír, míg Carpini és Bridia két temetőről is tudomást szereztek.

Az európai utazók leírásában...

- Bridia, Carpini, Beauvais, Rubruk és Montecroce is arról számolnak be, hogy lovakat ölnek le, húsukat a barátok fogyasztják el, majd bőrüket cölöpökre akasztják. A leölt lovak csontjait elhamvasztják.
- Carpini arról is ír, hogy lerombolják a halott jurtáját, széttörik a kocsit, amelyen kivitték, valamint a nevét három emberöltőn keresztül nem ejthetik ki.
- Rubruk és Beauvais szerint a temetkezés után siratást is rendeznek, míg Carpini és Bridia leírják a tűz általi megtisztulási ceremóniát.

Az európai utazók leírásában...

- Carpini, Bridia és Beauvais leírásában is tükröződik a másvilág hit, ugyanis szerintük a mongolok felkészítik halottaikat a következő életre, amelyben az együtt temetett ételekre, italokra, tárgyakra és állatokra lesz szüksége.
- Marco Polo is megerősíti a másvilágon történő újjászületés hitét.
- A két leggyakoribb elem, amelyekben a források egyetértenek, a temetkezések titkossága és az elhunytak társadalmi státuszának megkülönböztetése.
- Több szerző, így Carpini, Bridia, Tamás spalatói esperes, Beauvais és Severac kiemeli a sírhelyek titkosságát.

Az európai utazók leírásában...

- Carpini és Bridia szerint a sírhelyeket több módon is elrejtik:
 - 1. egy igazi és egy ál-sírhelyet ásnak, amelyben csak imitálják a temetést.
 - 2. az igazi sírhelyen gondosan visszahelyezik a kiásott földet és füvet, hogy ne látszódjon semmi nyoma.
- Tamás spalatói esperes feljegyzése szerint a mongolok eldugott helyre temették a halottat, illetve utána *„kiegyenesítik a sírhalmot és a lovak patáival kiegyengetik, hogy ne látszódjon a temetkezés nyoma”*.
- Beauvais csak azt írja, hogy „titokban” vagy „távol egy titkos helyen” temetik az elhunytat.
- Jordan de Severac az uralkodó esetében egy igen érdekes módját írja le a sírhely elrejtésének, mégpedig a több csoport által kivitelezett megtévesztést, miszerint a koporsót (és a vele együtt temetett kincseket) hordozó csapatok csak egy bizonyos pontig ismerik a cél helyet.

Az európai utazók leírásában...

- A szerzők a titkosság mellett az elhunyt társadalmi státuszának szenteltek nagy figyelmet. Marco Polo és Montecroce is azt írták, „az elhunytat a rangjának megfelelően temetik el”.
- Ez a társadalmi különbség főleg a mellékelt tárgyak mennyiségében és minőségében, az együtt temetett személyek és lovak számában mérhető.

Temetkezéssel kapcsolatos szokások Tibetben

A temetkezés, halálozás eredete

- Hoffmann, Helmut: *A tibeti műveltség kézikönyve*. Terebess Kiadó, Budapest, 2001.
- A legenda szerint a tibeti királyok az menny isteneinek fiaként az égi-kötél (axis mundi) a segítségével ereszkedtek le az emberekhez.
- Miután elvégezték földi teendőiket ezen keresztül vissza tértek a mennybe.
- Viszont a nyolcadik király, Drigum cempo azonban áldozatul esett a minisztere ártó fekete mágiájának, ami elvágta a kötelet és így lehetetlenné tette a visszajutást.
- Ezért ő lett az első uralkodó, aki meghalt és hátra hagyta testét.
- A szokások eredetét magyarázó (etiológiai) hősi ének szerint azóta szükségesek a temetési szertartások.

Korai temetkezési szokások

- Sok jel arra utal, hogy a halott uralkodók testét hónapokig, olykor akár egy évig ravatali kamrában őrizték, ahogy ezt később a kiemelkedő egyházi személyek testével is tették Tibetben.
- A testeket bebalzsamozták, mégpedig úgy, hogy a tetemet sós lében vagy olvadt vajban tartották, és csak ezen előkészítési időszak után került sor a test tényleges temetésére.

Korai temetkezési szokások

- A korai tibeti királyokat egyszerű, döngölt földű, csúcsos sírhalom alá temették el.
- A nagy Szongcen Gampo halálától kezdődően (Kr. u. 649) értékes tárgyakkal telerakott kiterjedt földalatti sírboltokat használtak.
- A sírhelyet a korábbi tisztviselőők rokonságának férfitagjai őrizték, akiket „élőhalottaknak” neveztek.
- Ez a szokás annak a régi időnek az emlékeként maradt fenn, amikor még általános volt, hogy a nemzetség egymásnak testvériséget fogadott férfitagjait megölték, s urukkal együtt eltemették.
- A tényleges elrekesztés után egy évvel emlékeztek meg a halottról és siratták el.

Halál és temetés általánosságban

- Amikor a tibeti emberért eljött a halál, nem nézett szembe a végeesség érzésével, mivel életeinek láncolatában a mostani csak egy állomás volt.
- Ha lehetett, egy szerzetes jött segíteni, hogy a haldokló elengedhesse a földi dolgokat, melyekhez még evilági testében kötődött.
- Elméjét a védőistenségére irányították. Ez az elhunyt javára végzett szolgálat körülbelül fél órát vett igénybe a házban.
- Egy másik fél órán át a láma meditációba mélyedt, hogy így legyen segítségére a tudatnak kiszabadulni a testből.
- A csillagjós döntött afelől, hogy meddig maradjon a holttest a házban.

Halál és temetés általánosságban

- A holttesttől néhány napon belül megszabadultak.
- Mivel a test a négy alapelemből – föld, tűz, levegő és víz – tevődött össze, ezért úgy tartották helyesnek, hogy ezek egyikének megfelelően búcsúztassák a halottat.
- A tüzet vagy hamvasztást a vallási tanítók számára tartották fenn.
- Földbe temetés várt a csecsemőkre és fertőző betegségek, így például a himlő áldozataira.

Halál és temetés általánosságban

- A nincsteleneket néha folyóba helyezték.
- Néhány csecsemő szintén vízi temetést kapott.
- A holttest eltávolításának legáltalánosabb formája volt, amikor valamilyen széles, nyílt téren feldarabolták a testeket és a keselyűknek hagyták eledelül.
- Ily módon a test visszatért a levegőbe (~égbe temetés).
- A megmaradt részeket vadállatok fogyasztották el.
- A család nem kísérte el a tetemet arra a helyre, ahol megváltak tőle, mivel ezt nem tartották illendőnek.

Égbe temetés

- A hegyeken vagy a dombtetőkön a szertartást végző emberek a megmosott, meztelen élettelen testet szinte anatómiai pontossággal darabokra szelik, amit a dögevő állatok – mongol területen helyenként kiéheztetett kutyák – fogyasztanak el.
- A megmaradt csontokat egy edénybe összezúzzák, árpával, vagy liszttel összekeverik és ezt a kisebb testű vadak kapják meg.
- Az a cél, hogy a holttestet minél hamarabb maradéktalanul elfogyasszák az állatok, mert az kedvezőbb újjászületést jelent.

Égbe temetés

- Ha az állatok érintetlenül hagyják a tetemet, vagy nagy részét meghagyják, azt a helyiek rossz előjelnek tekintik.
- Ilyenkor valószínűleg az elhunyt túl sok rosszat cselekedett életében, vagy rossz karmára tett szert, ezért nem előnyös formában fog újjászületni.
- Egy adott helyen adott idő alatt korlátozva van az égi temetkezés keretében kihelyezett testek száma, ugyanis a helyiek szerint a túl sok tetem túl sok ártó lényt (démont) csal a környékre.

Égbe temetés

- Miután az 1950-es években Kína kiterjesztette befolyását Tibetre igyekezett betiltani az égi temetkezés minden formáját, sikertelenül.
- Az ezredfordulótól nyugati turisták százai voltak kíváncsiak a szertartásra, így nemrégiben a tibeti törvényhozás betiltotta az égi temetkezés turistalátványossággént való kezelését (és a felvételek készítését).

Égbe temetés Tibetben

- <https://ng.24.hu/kultura/2015/01/23/az-egbe-temetkezes-szabalyozasa/>

Az égbe temetésre használt egyik völgy Tibetben

- https://vilagbarangolo.blog.hu/2021/05/24/egi_temetkezes

Égbe temetést ábrázoló festmény egy kolostorban

- https://vilagbarangolo.blog.hu/2021/05/24/egi_temetkezes

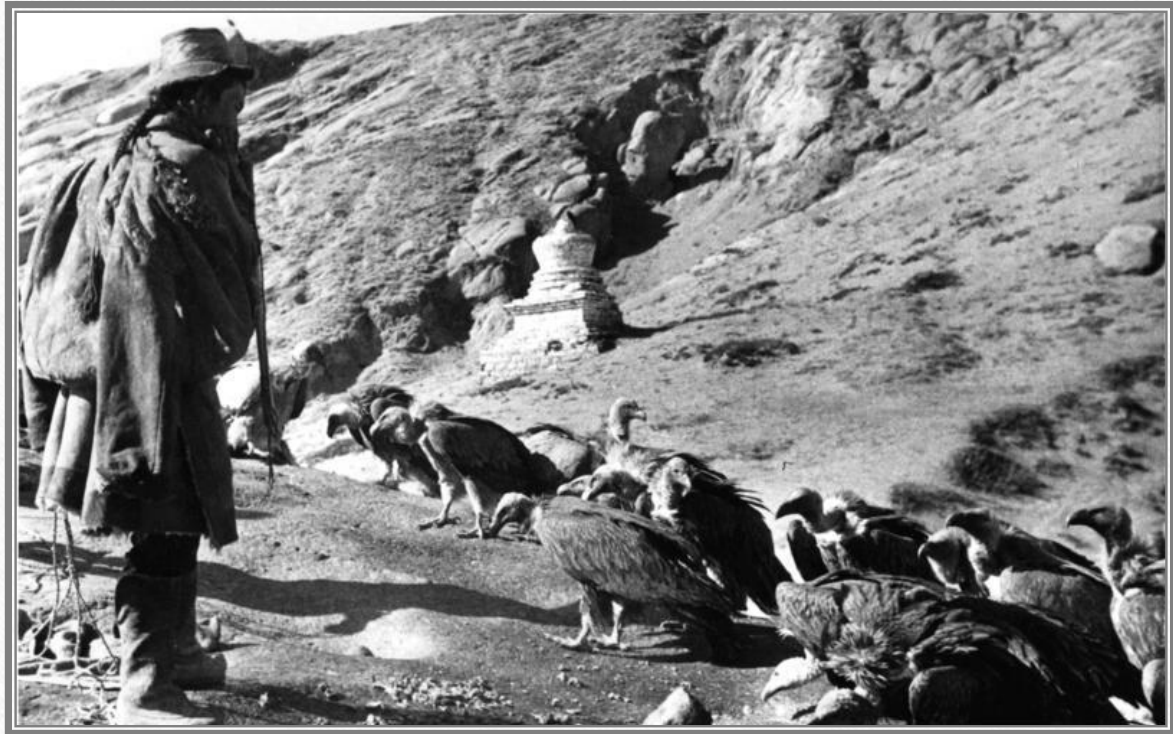
Égbe temetés

- https://vilagbarangolo.blog.hu/2021/05/24/egi_temetkezes

Az 1938-1939-es német tibeti
expedíció tagja által készített
felvétel az égi temetkezés
résztevőiről

- https://vilagbarangolo.blog.hu/2021/05/24/egi_temetkezés

1920 környékén
Lhászában készült
felvétel két tibetiről,
akik egy elhunyt testét
viszik az égi temetés
színhelyére.

https://vilagbarangolo.blog.hu/2021/05/24/egi_temetkezés

Modern buddhista mongol temetési szokások

Modern buddhista mongol temetési szokások

- Majer Zsuzsa: Modern buddhista temetések szertartásrendje Mongólia két, krematóriummal rendelkező temetőjének kolostorában.
- Az előkészületek egy része hivatalos, és még a családtagok nélkül zajlik.
- Amikor a halottat meghozzák, először végrehajtják a kötelező orvosi ellenőrző vizsgálatot és a további kötelező adminisztrációval járó feladatokat.
- Ezután a temetésre, a családtagok jelenlétében történő búcsúztatási szertartásra készítik elő a holttestet az előkészítő szobában.

Modern buddhista mongol temetési szokások

- A holttestet selyembe vagy jó minőségű pamutba betekerik, letakarják, a fejét, állát, homlokát világoskék szertartási selyemkendővel (*xadag*) átkötik úgy, hogy csak az arca látszódjon.
- Hogy megfeleljenek az adminisztratív elvárásoknak, minden elhunytat végig egy, a nevét mutató papírdarab kísér, ezt hamvasztáskor a kemencére, utána az urnára helyezik.
- A holttestre buddhista temetéseknél fehér színű speciális takaró kerül.
 - Egy fehér selymen sztúpát ábrázol különböző mantrákkal.
 - Ez kifejezetten a temetések kelléke.
- Ezután színes, sárga színű és többszínű fodros szegélyű lepellel takarják le.

Modern buddhista mongol temetési szokások

- A holttest előkészítését külön alkalmazott végzi, aki ezután adja át a holttestet a szertartás levezetését végző másik alkalmazottnak.
- Eközben a családtagok fogadása is megtörténik.
 - Előbb egyeztetik az adatokat, majd a váróterembe kísérik a résztvevőket, ahol a temetést levezető alkalmazottak köszöntik őket.
 - Ekkor átveszik tőlük azokat a kellékeket, melyeket ők hoztak a temetéshez, mint esetlegesen a selyem, amelybe a holttestet burkolják, a szertartásokon használt kellékek vagy kiegészítők, melyeket az asztrológiai számítások előírtak, és az elhunyt bekeretezett fényképe.
- Ezután kezdődik meg csak maga a temetési szertartás, melyhez először a ravatalozó termek egyikébe kísérik a hozzátartozókat.

Modern buddhista mongol temetési szokások

- Buddhista temetéseknél egy alkalmazott, illetve vele párhuzamosan egy láma kísér végig egy adott temetést, de a szertartások elvégzésben, a felolvasásban a szentély többi lámája is részt vesz.
- A hagyományos mongol szokás szerint asztrológiai számítások alapján erre kijelölt rokon érinti meg a holttestet ő jelöli meg a testet.
 - Ennek az a célja, hogy a rokonságban a jövőben azonos helyen anyajeggyel születő gyermekben felismerhető legyen az elhunyt, ha a családban születik újjá.

Modern buddhista mongol temetési szokások

- Ezután rendezik el a holttest mellett azokat a tárgyakat, tárgyait, kellékeket, amelyeket vele együtt hamvasztanak vagy temetnek el.
 - Ételt, italt, mint például az elhunyt kedvenc ételét, rizst, gyümölcsöt, csokoládét, tejtermékeket, húst, tejet, pálinkát helyeznek el mellé, valamint kedvenc ruháját és cipőjét.
 - Illetve azt a bizonyos tárgyat, amiről azt feltételezik, az elhunyt különösen ragaszkodik hozzá (azért, hogy elégezzék, és ne jelentsen veszélyt azzal, hogy esetleg visszatartja az elhunytat).

Modern buddhista mongol temetési szokások

- Mindezek után a holttestet visszatakarják, majd betolják a ravatalba, majd behívják a többi családtagot, akiket két oldalra állítanak vagy ültetnek.
- Egyikük a halott képét fogja *xadag-gal*, melyet elhelyeznek a falon, a Buddha kép előtt.
- Ezután hangozhatnak el a nyugati mintájú gyászbeszéd.
- Ezek elhangzása előtt előhúzzák a halott mellkasi részét a ravatal fedett részéből, és a beszédet mondó alkalmazott vagy családtag az elhunyt feje fölé állva olvas fel.
- A beszéd elhangzása után kezdődik a buddhista temetési szertartás.
- A halotti szertartások a hamvak megtisztításával érnek véget, és az elhunyt hamvait végső nyughelyére helyezik.

Köszönöm a figyelmet!
